

Kumla kommun

Biblioteksplan 2025–2030

 Vision

  Program

   Policy

    Regler

     Handlingsplan

      Riktlinjer

 Kommunfullmäktige

 Kommunstyrelsen

 Nämnd

Beslutande	Kommunfullmäktige
Datum och paragraf	XXXX-XX-XX, §X
Dokumentansvarig	Kultur- och fritidsnämnden
Revideras	En gång per mandatperiod eller vid behov
Gäller till	2030-12-31

Innehåll

Biblioteksplan 2025–2030	1
1. Inledning	1
1.1. Om bibliotek och biblioteksplaner	1
1.2. Länshänvisning	1
2. Dokument	3
2.1. Styrande dokument	3
2.2. Dokument i beaktande	3
3. Biblioteksverksamheter i Kumla kommun	4
3.1. Folkbibliotek	4
3.2 Skolbibliotek	6
4. Fokusområden	7
4.1 Digitalisering	7
Folkbiblioteket	7
Skolbiblioteket	7
4.2 Läsfrämjande arbete	8
Folkbiblioteket	8
Skolbiblioteket	8
4.3 Samverkan	9
Folkbiblioteket	9
Skolbiblioteket	9
4.4 Verksamhetsspecifika fokusområden	10
Folkbiblioteket	10
Skolbiblioteket	10
5. Genomförande, uppföljning och revidering	11

1. Inledning

1.1. Om bibliotek och biblioteksplaner

Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Syftet med biblioteksplanen är att ge vägledning för bibliotekens verksamheter. Biblioteksplanen är också ett stöd för förtroendevalda och tjänstepersoner i frågor som rör biblioteksutveckling, läsning, kunskap och livslångt lärande.

Bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. De ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgängligt för alla.

Folkbibliotek och skolbibliotek har olika uppdrag. Folkbiblioteket, som är till för alla, har ett brett uppdrag som omfattar litteratur, informationsförmedling, kultur och att vara en mötesplats. Skolbibliotekets uppdrag är att vara en pedagogisk resurs för skolans elever och lärare. Deras uppdrag är att stimulera och ge stöd till elever i deras språkliga utveckling samt att ge elever kompetens inom medie- och informationsteknik. En viktig uppgift är att utveckla förståelsen för mediernas roll i samhället, att kunna analysera, finna och kritiskt värdera information samt att uttrycka sig.

Kumla kommuns biblioteksplan omfattar kommunens biblioteksverksamhet som består av folkbibliotek och skolbibliotek. Planen har tagits fram i ett samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och förvaltningen för livslångt lärande och beslutats i kommunfullmäktige.

Följande biblioteksplan utgör en fördjupning av programmet för social hållbarhet och är således en del i att förverkliga målsättningen om en hög och jämlik livskvalitet för Kumlas invånare.

1.2. Lëshänvisning

Biblioteksplanen inleds med en bakgrund till vad en biblioteksplan syftar till och hur den ska användas som styrdokument i verksamheterna, i detta fall folkbiblioteksverksamheten och skolbiblioteksverksamheten. Inledningen klargör vilka olika uppdrag som folk- respektive skolbiblioteksverksamheten har. Därefter redovisas de styrande dokument samt dokument i beaktande som ligger till grund för biblioteksplanen.

I kapitel 3 beskrivs folk- och skolbiblioteksverksamheternas uppdrag. Därefter följer de övergripande viljeinriktningar för respektive verksamhetsområde. I kapitel 4 redovisas de övergripande fokusområdena: digitalisering, samverkan och läsfrämjande samt hur folk- respektive skolbiblioteksverksamheten arbetar med dessa områden på ett övergripande sätt men också var för sig. Kapitlet avslutas med mer verksamhetsspecifika fokusområden och hur folk- och skolbiblioteksverksamheterna ska arbeta med dessa.

2. Dokument

2.1. Styrande dokument

Följande lagar, program och dokument är styrande för bibliotekens verksamheter och ligger som grund för biblioteksplanens utformning.

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Skollagen (2010:800)
- Barnrättslagen (2018:1197)
- Kultur- och fritidspolitiskt program 2015–2025
- Kumla kommuns program för social hållbarhet 2022–2025
- Kumla kommuns vision 2040
- Kumla kommuns riktlinjer för nationella minoriteter och minoritetsspråk

2.2. Dokument i beaktande

Förutom ovanstående lagar, program och dokument har även följande tagits i beaktande.

- Region Örebro Läns utvecklingsstrategi samt
- Unescos folkbiblioteksmanifest och skolbiblioteksmanifest
- Skolbiblioteket för bildning och utbildning (SOU 2021:3)
- Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025
- Agenda 2030

Dessa är inte styrande för biblioteksverksamheten.

3. Biblioteksverksamheter i Kumla kommun

3.1. Folkbibliotek

Biblioteket ska utifrån bibliotekslagen verka för demokrati och fri åsiktsbildning och bidra till det livslånga lärandet genom kunskapsförmedling och folkbildning. En stark demokrati bygger på att människor är välinformerade, engagerade och kompetenta och kan fatta välgrundade beslut. Biblioteksverksamheten bidrar till detta, liksom till samhällets utveckling. Utifrån detta har biblioteket även en viktig roll för oberoende informationsförmedling som en del av civilförsvaret.

Enligt bibliotekslagen har folkbiblioteket ett prioriterat uppdrag att bidra till ökad digital delaktighet. Biblioteket ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. För att kunna delta i det demokratiska samhället på lika villkor är läskunnighet och digital kompetens en förutsättning. Att som medborgare känna sig delaktig i samhället och ha inflytande över sin vardag bidrar till samhörighet och gemensamt ansvarstagande, vilket framhålls i Kumla kommuns program för social hållbarhet.

Vikten av samverkan är något som finns med i både bibliotekslagen och kommunens program för social hållbarhet. Samverkan utgör en väsentlig del av bibliotekets verksamhet. Detta i syfte att främja intresset för bildning, information och upplysning. Samverkan är också ett av fokusområdena i denna biblioteksplan.

Bibliotekslagen fastslår också att medier ska tillgängliggöras kostnadsfritt och att bibliotekets utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

I bibliotekslagen finns prioriterade grupper som biblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet:

- barn och ungdomar för att främja språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån behov och förutsättningar.
- personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.
- Sveriges nationella minoriteter bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken,

- personer med annat modersmål än svenska genom att erbjuda litteratur på fler språk än svenska och på lättläst svenska.

De strategiskt långsiktiga viljeinriktningarna för folkbibliotek i Kumla beslutas i Kultur- och fritidspolitiska programmet. Dessa viljeinriktningar fördjupas i denna biblioteksplan.

3.2 Skolbibliotek

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. Regeringens proposition *Skolbiblioteket för bildning och utbildning* tydliggör att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs av allsidiga och kvalitativa digitala och analoga medier som ska vara användbara för elever och lärare. Beståndets utformning har avgörande betydelse för hur skolbiblioteksverksamheten kan främja elevers läsande och medie- och informationskunnighet.

Skolbiblioteken på Kumla kommuns skolor består av ett bestånd av fysiska böcker ute på skolorna samt en digital biblioteksresurs. En viktig del av skolbiblioteksverksamheten är en personell resurs i form av centralt anställda skolbibliotekarier.

Eftersom Kultur- och fritidspolitiska programmet inte omfattar skolbibliotekens verksamhet fastslås de långsiktiga viljeinriktningarna för verksamheten i denna plan enligt följande:

- Eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
- Biblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling, stimulera till läsning och utveckling av kunskaper inom medie- och informationskunnighet (MIK).
- Skolbibliotekarien ska vara en pedagogisk resurs ute i klassrummen och en integrerad del av skolans hela pedagogiska verksamhet. Skolbibliotekarie och lärare bör ges tid att planera för att tillsammans genomföra undervisningen.

4. Fokusområden

Fokusområdena tar avstamp i Kumla kommuns program för social hållbarhet med målsättningen att Kumlas invånare ska ha en hög och jämlik livskvalitet. Viljeinriktningarna för folkbibliotekets och skolbibliotekets verksamhet ligger också till grund för arbetet med fokusområdena i denna plan: digitalisering, läsfrämjande arbete och samverkan. Avsnittet avslutas med övriga fokusområden som ligger utanför de nämnda kategorierna.

4.1 Digitalisering

Biblioteksverksamheterna i Kumla kommun har i uppdrag att arbeta med digital folkbildning. Både folk- och skolbibliotek ska bidra till ökad digital delaktighet och kunskap genom att arbeta med MIK. Detta för att öka elevers såväl som allmänhetens mediemedvetenhet och kunskaper inom informationsökning och källkritik.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket har enligt bibliotekslagen ett särskilt uppdrag att verka för digital folkbildning för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Folkbiblioteket ska främja digital kompetens hos allmänheten genom att erbjuda verksamhet som till exempel *Digitala första hjälpen* för att nå målgrupper som annars riskerar att inte kunna ta del av samhällsinformation och samhällsservice. Genom samverkan med till exempel *Väntjänsten* kan biblioteket gemensamt verka för digital folkbildning. För att handleda andra behöver folkbiblioteksverksamhetens resurser och kompetenser inventeras och utvecklas.

Skolbiblioteket

Skolorna ska utveckla och bredda användandet av den digitala biblioteksresursen. Ur ett kompensatoriskt och tillgänglighetsperspektiv blir detta en viktig del för elevernas måluppfyllelse. Ett utvecklingsområde är att bredda kunskapen om den digitala biblioteksresursen hos alla pedagoger i skolan.

4.2 Läsfrämjande arbete

Läsning är en viktig förutsättning för språkutveckling. Att behärska språket är viktigt för att kunna ta del av det demokratiska samhället. Läsning stimulerar fantasi, kunskap och förståelse.

Biblioteksverksamheterna i Kumla kommun har ett gemensamt uppdrag att arbeta läsfrämjande. Folkbibliotekets läsfrämjande och språkutvecklande verksamhet riktar sig till alla åldrar och målgrupper, men med särskilt fokus på barn och unga samt övriga enligt bibliotekslagen prioriterade målgrupper. Folkbiblioteket och skolan arbetar läsfrämjande utifrån respektive uppdrag och samverkar genom gåvoböcker, bokprat, lånebesök på folkbiblioteket och pedagogträffar inom *Läsresan*. Biblioteksbussen besöker förskolor och skolor på regelbunden basis. Folkbiblioteket ska tillsammans med skolan utvärdera och utveckla *Läsresan* för att fortsätta arbeta språkutvecklande och läsfrämjande gentemot alla barn och unga i Kumla.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket ska utveckla det läsfrämjande arbetet gentemot bibliotekslagens prioriterade målgrupper: Barn och unga, nationella minoriteter på minoritetsspråken, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättning. Folkbiblioteket ska också tillgängliggöra biblioteksverksamhet och arbeta läsfrämjande utanför bibliotekslokalen genom uppsökande verksamhet med till exempel *Biblioteksbussen* och *Boken Kommer*.

Skolbiblioteket

En viktig del av skolans läsfrämjande arbete är att kartlägga och utveckla skolornas möjligheter att tillhandahålla ett fysiskt bokbestånd. Det handlar också om att fördjupa samarbetet med folkbiblioteket genom till exempel *Läsresan*. Ett utvecklingsområde är att skolbibliotekarierna tillsammans med skolbiblioteksansvariga lärare ska utveckla det läsfrämjande arbetet.

4.3 Samverkan

Samverkan utgör ett viktigt verktyg för att nå verksamheternas mål. Det handlar till exempel om samverkan med andra kommunala verksamheter, studieförbund, föreningar och civilsamhälle. Folkbiblioteket och skolan ska fortsätta samarbeta och utveckla befintliga samarbeten som redan pågår, till exempel *Läsresan*, samt verka för att utveckla nya samarbeten.

Folkbiblioteket

Samverkan utgör en väsentlig del av folkbibliotekets verksamhet. Folkbiblioteket ska fortsätta samverka med andra kommunala verksamheter, föreningsliv och studieförbund samt fortsätta utveckla både befintliga och nya samarbeten när det till exempel gäller programverksamheten.

Förutom den samverkan som redan pågår med andra kommunala verksamheter, föreningsliv och studieförbund ska samverkan kring bibliotekets programverksamhet utvecklas.

Skolbiblioteket

Förvaltningen för livslångt lärande ska utveckla samverkan och samarbetet med kultur- och fritidsförvaltningen gällande det gemensamma läsfrämjande arbetet.

4.4 Verksamhetsspecifika fokusområden

Folkbiblioteket

Bibliotekets programverksamhet är en del av det livslånga lärandet och ska utvecklas så att den bättre speglar kommunens demografi.

Programverksamheten ska tillgängliggöras för alla åldrar men med särskilt fokus på verksamhet för barn och unga. Vid framtagande av aktiviteter och arrangemang ska barns och ungas medskapande särskilt uppmuntras. De enligt bibliotekslagen prioriterade målgrupperna ska också särskilt beaktas när det gäller bibliotekets programverksamhet.

Folkbiblioteket ska årligen ta fram en aktivitetsplan för verksamhetens barnrättsarbete. Folkbiblioteket ska med barnrättslagen som grund fortsätta utveckla biblioteksrummet genom att utöka barnavdelningen genom ombyggnation och ommöblering. Ytorna i biblioteksrummet bör på ett bättre sätt fördelas utifrån de prioriterade målgrupperna.

Folkbiblioteket ska årligen ta fram en aktivitetsplan för verksamhetens trygghetsarbete. Vid ommöblering av biblioteket med barnrättslagen som grund ska även en tryggare biblioteksmiljö för biblioteksbesökare samt bibliotekspersonal beaktas.

Folkbiblioteket ska erbjuda tysta miljöer.

Skolbiblioteket

Skolan ska i en skolbiblioteksplan beskriva hur skolbibliotekarieresursen blir en tydlig del av skolornas kvalitetsarbete kopplat till betyg och resultat. Det bör finnas en koppling mellan de olika skolornas utvecklingsområden och skolbibliotekens insatser.

5. Genomförande, uppföljning och revidering

Arbetet med biblioteksplanen samordnas av kultur- och fritidsförvaltningen och utgår från en arbetsgrupp bestående av berörda tjänstepersoner för folk- och skolbibliotek.

Arbetsgruppen träffas minst en gång per år för att planera och följa upp prioriterade aktiviteter inom ramen för biblioteksplanen. Inför varje verksamhetsår sammankallar kultur- och fritidsförvaltningen arbetsgruppen för att prioritera och välja ut aktiviteter som ska genomföras det kommande året eller åren. Åtgärder som rör flera nämnder läggs med som förslag till handlingsplanen för social hållbarhet och följs upp som en del av programstyrningen. Åtgärder som rör en enskild verksamhet fastställs inom ramen för den ordinarie verksamhetsplaneringen. Arbetsgruppen följer under året upp hur arbetet fortskrider och rapportera på begäran till ansvarig tjänsteperson för programmet för social hållbarhet.

Utsedd samordnare för kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för att tillsammans med arbetsgruppen utvärdera och följa upp biblioteksplanen i sin helhet och vid behov föreslå revideringar. Detta ska göras minst en gång per mandatperiod. Uppföljningen ska ta ställning till om inriktningen för de olika områdena behöver förändras, om något nytt fokusområde tillkommit eller om tidigare område bör utgå samt hur arbetet med fokusområden och biblioteksplanen i sin helhet fungerar. Uppföljningen ska även inkludera hur det eventuellt kan förbättras samt hur väl arbetet fungerar i relation till programmet för social hållbarhet.

Uppföljningen och eventuella ändringar i biblioteksplanen redovisas till kommunfullmäktige som även fattar beslut om revideringar i biblioteksplanen. Redaktionella ändringar i dokumentet delegeras till avdelningschef för kulturavdelningen.